

На основу члана 254. став 3. и члана 260. став 1. тачка а) Закона о тржишту хартија од вриједности ("Службени гласник Републике Српске", бр. 92/06, 34/09, 30/12, 59/13, 108/13 и 4/17) и члана 45. став 2. Закона о факторингу ("Службени гласник Републике Српске", број 123/20), Комисија за хартије од вриједности Републике Српске, на сједници одржаној 12.3.2021. године, д о н и ј е л а ј е

П РА В И Л Н И К
О КРИТЕРИЈУМИМА И НАЧИНУ УПРАВЉАЊА
РИЗИЦИМА ДРУШТВА ЗА ФАКТОРИНГ

Члан 1.

(1) Овим правилником детаљније се прописују критеријуми и начин управљања ризицима којима је друштво за факторинг изложено или може бити изложено у свом пословању, а који представљају свеобухватан и ефикасан систем управљања ризицима.

(2) Одредбе овог правилника на одговарајући начин примјењују се и на пословне јединице у Републици Српској привредног друштва са сједиштем у Босни и Херцеговини, а изван Републике Српске.

Члан 2.

Појмови који се користе у овом правилнику имају значења утврђена одредбама Закона о факторингу (у даљем тексту: Закон), а појмови који нису дефинисани Законом, у смислу овог правилника, имају сљедеће значење:

а) кредитни ризик је ризик губитка због неиспуњавања новчане обавезе дужника према друштву за факторинг,

б) концентрацијски ризик је ризик који произилази из сваке појединачне, директне или индиректне, изложености према једном лицу, односно групи повезаних лица или укупне изложености које повезују заједнички фактори ризика, као што су исти привредни сектор, географско подручје или идентични послови који могу узроковати такве губитке који могу угрозити наставак пословања друштва за факторинг,

в) тржишни ризик представља потенцијалне ефекте које кретања на финансијским тржиштима имају на вриједност имовине и обавеза друштва за факторинг, а обухватају валутни ризик, каматни ризик и тржишни ризик ликвидности,

г) валутни ризик је ризик промјене вриједности финансијског инструмента због промјена курса страних валута,

д) каматни ризик је ризик промјене вриједности финансијског инструмента због промјена тржишних каматних стопа,

ђ) тржишни ризик ликвидности је ризик немогућности ликвидације имовине по прихватљивој цијени и у примјереном року,

е) оперативни ризик је ризик губитка због непримјерених или погрешно извршених пословних процеса, поступака и пропуста који се односе на људске ресурсе или системе унутар друштва за факторинг или због вањских утицаја или догађаја,

ж) ризик ликвидности је ризик губитка који произилази из постојеће или очекиване немогућности друштва за факторинг да измири своје новчане обавезе по доспијећу,

з) финансијски инструмент је сваки уговор усљед којег настају финансијска имовина једног субјекта и финансијска обавеза или власнички инструмент другог субјекта у складу са одредбама Међународних стандарда финансијског извјештавања,

и) укупна изложеност обухвата изложеност по пословима факторинга, изложеност по пословима обрнутог факторинга, потраживања за накнаде, административне накнаде и факторинг камате по пословима факторинга, изложеност по осталим пословима повезаним са пословима факторинга, изложеност по датим депозитима, улагања у хартије од вриједности и пословне удјеле те остале изложености које носе кредитни ризик,

ј) изложеност по пословима факторинга је укупно потраживање од дужника (доспјело и недоспјело) за номинални износ новчаног потраживања,

к) изложеност по пословима обрнутог факторинга је укупно потраживање од дужника (доспјело и недоспјело) за износ плаћен добављачу,

л) остале изложености које носе кредитни ризик су дати (дугорочни и краткорочни) зајмови, остала (дугорочна и краткорочна) потраживања, остала (дугорочна и краткорочна) финансијска имовина, улагања у финансијске деривате и слично,

м) изложеност према појединачном лицу или групи повезаних лица је изложеност из тачке и) овог члана посматрана по појединачном лицу или групи повезаних лица,

н) група повезаних лица су два или више лица повезаних у складу са прописом који регулише пословање привредних друштва.

Члан 3.

Друштво за факторинг дужно је да успостави свеобухватан и ефикасан систем управљања ризицима у складу са врстом, обимом и сложености свога пословања који мора укључивати најмање:

а) стратегије, политике и процедуре за управљање ризицима,

б) процесе и поступке управљања ризицима који обухватају идентификовање, мјерење или процјену ризика,

в) праћење и извјештавање о ризицима,

г) подјелу овлашћења и одговорности унутар друштва у вези са управљањем ризицима.

Члан 4.

(1) Друштво за факторинг дужно је да донесе одговарајуће стратегије, политике, процедуре и друге интерне акте за управљање ризицима.

(2) Стратегија управљања ризицима из става 1. овога члана је један или више докумената који минимално обухватају следеће:

а) дугорочне економске интересе друштва за факторинг и његову ликвидност,

б) циљеве и основне принципе преузимања и управљања ризицима,

в) преглед свих ризика којима је друштво за факторинг изложено или би могло бити изложено у свом пословању,

г) склоност друштва за факторинг ка преузимању ризика, д) адекватну висину капитала која обезбјеђује покриће ризика друштва за факторинг.

(3) Политике, процедуре и други интерни акти за управљање ризицима из става 1. овог члана чине један или више докумената којима се минимално уређује следеће:

а) утврђивање прихватљивог нивоа ризика за поједине ризике,

б) начин организовања управљања ризицима, укључујући дефинисање јасних линија овлашћења и одговорности запослених унутар друштва за факторинг,

в) методологију идентификовања и мјерења, односно процјењивања ризика којима је друштво за факторинг изложено или би могло бити изложено,

г) начин праћења и контроле појединачних ризика те остале поступке за управљање и праћење ризика, укључујући успостављање одговарајућих лимита,

д) процедуре и мјере ако дође до одступања од примјене усвојених политика и процедура,

ђ) процедуре и мјере ако дође до ванредних и кризних ситуација.

(4) Стратегије, политике, процедуре и други интерни акти из става 1. овога члана морају бити у писаном облику, јасно дефинисани и документовани те доступни свим радницима друштва за факторинг укљученима у процес преузимања и управљања ризицима.

Члан 5.

(1) Друштво за факторинг дужно је константно идентификовати ризике којима је или би могло бити изложено у свом пословању те анализирати узроке изложености ризицима.

(2) Друштво за факторинг дужно је редовно мјерити, односно процјењивати ризике које је идентификовало у свом пословању.

(3) Друштво за факторинг дужно је мјерити, односно процјењивати ризике на основу примјерених квантитативних и/или квалитативних метода мјерења, односно процјене ризика које ће омогућити учовање промјена у профилу ризичности друштва за факторинг, укључујући и појављивање нових ризика.

(4) Друштво за факторинг дужно је јасно одредити критеријуме за одлучивање и поступке за управљање ризицима узимајући у обзир постојећи и жељени профил ризичности те склоност преузимању ризика.

(5) Друштво за факторинг дужно је примјерено документовати начин управљања ризицима, укључујући и разлоге за прихватање, смањење, избјегавање или пренос ризика.

Члан 6.

(1) Друштво за факторинг дужно је успоставити систем редовног праћења и интерног извјештавања о изложености ризицима и профилу ризичности друштва за факторинг.

(2) Друштво за факторинг дужно је успоставити систем праћења и извјештавања о ризицима на начин да свим релевантним нивоима управљања друштвом омогући благовремене, тачне и довољно детаљне информације које су потребне за доношење пословних одлука, односно сигурно и стабилно пословање друштва за факторинг.

(3) Садржај, обим и детаљност извјештаја из става 2. овог члана друштво за факторинг утврђује својим интерним актима за управљање ризицима.

(4) Друштво за факторинг дужно је на одговарајући начин пратити ризике из пословних процеса које је пренијело на друга лица.

Члан 7.

(1) Управни одбор друштва за факторинг надлежан је за успостављање система управљања ризицима и давање сагласности директору друштва за факторинг на организацију система управљања ризицима.

(2) Директор друштва за факторинг одговоран је за:

а) успостављање јасних и досљедних унутрашњих односа у вези са одговорношћу за преузимање и управљање ризицима, укључујући разграничења овлашћења и одговорности између управног одбора, с једне стране, и директора и других запослених друштва за факторинг, с друге стране,

б) обезбјеђење одговарајућег броја радника са стручним знањима и искуством у систему управљања свим значајним ризицима, пословима вредновања имовине друштва за факторинг, методологијама за идентификовање и мјерење, односно процјену ризика којима је друштво за факторинг изложено, тестирања отпорности на стрес,

в) успостављање адекватне комуникације, размјене информација и сарадње на свим организационим нивоима

друштва за факторинг ради спровођења стратегије, политика, процедура и осталих интерних аката за управљање ризицима,

г) адекватно и благовремено предузимање мјера у процесу управљања ризицима, у складу са стратегијом, политикама, процедурама и осталим интерним актима за управљање ризицима,

д) периодично (најмање једном годишње) провјеравање и, по потреби, усклађивање стратегије, политика, процедура и осталих интерних аката за управљање ризицима,

ђ) успостављање опште свјесности о ризицима на свим нивоима друштва за факторинг, однос и понашање радника према ризику и управљању ризицима, узимајући у обзир прихватљив степен ризика за друштво за факторинг.

(3) Директор друштва за факторинг учествује у процесу управљања ризицима и дужан је да се активно укључи у процес управљања свим значајним ризицима.

(4) Сви радници друштва за факторинг учествују у спровођењу система управљања ризицима.

(5) Уколико друштво за факторинг послује у оквиру групе као зависно друштво, систем управљања ризицима може се успоставити на нивоу групе под условом да матично друштво има регистровану дјелатност факторинга.

Члан 8.

(1) Друштво за факторинг дужно је да донесе и спроводи примјерене политике и процедуре управљања за најмање сљедеће ризике:

- а) кредитни ризик (укључујући и концентрацијски ризик),
- б) тржишни ризик (укључујући валутни, каматни ризик и тржишни ризик ликвидности),
- в) ризик ликвидности,
- г) оперативни ризик.

(2) Друштво за факторинг дужно је да донесе и спроводи примјерене политике и процедуре управљања и за све друге врсте ризика којима је или би могло бити изложено у своме пословању.

Члан 9.

(1) Друштво за факторинг дужно је доносити одлуке о одобравању посла факторинга на основу примјерених и јасно дефинисаних критеријума те је дужно да дефинише поступке одлучивања о одобравању, промјенама, обнављању уговора о факторингу и рефинансирању послова факторинга.

(2) Прије склапања уговора који је основа за настанак изложености кредитном ризику, друштво за факторинг процјењује кредитну способност дужника, те у случају регресног факторинга и уступноца, као и истинитост и наплативост предмета факторинга, те квалитет, вриједност и утрживост инструмената осигурања потраживања.

(3) Друштво за факторинг дужно је током трајања правног односа који представља изложеност кредитном ризику пратити пословање дужника и уступноца те квалитет, вриједност и утрживост инструмената осигурања потраживања.

(4) Друштво за факторинг дужно је да успостави примјерен и дјелотворан систем управљања и сталног праћења портфеља и појединачних изложености које носе кредитни ризик те осигурати његову примјену, што укључује:

- а) управљање портфељом и појединачним изложеностима које носе кредитни ризик,
- б) препознавање и управљање проблематичним потраживањима по основу факторинга,
- в) примјену вриједносног усклађивања и исправки вриједности за билансне и, ако је примјениво, за ванбилансне позиције.

(5) Друштво за факторинг дужно је осигурати да диверзификација портфеља који носе кредитни ризик буде у складу са стратегијом и циљаним тржиштима друштва за факторинг.

(6) Друштво за факторинг дужно је да утврди интерну методологију која омогућава процјену кредитног ризика изложености према појединим дужницима, односно код

регресног факторинга и уступноцима, те кредитног ризика на нивоу портфеља.

Члан 10.

Друштво за факторинг дужно је успоставити и на адекватан начин организовати пословни процес који најмање укључује:

а) процес одобравања послова факторинга у којем је друштво за факторинг дужно процијенити кредитну способност дужника, те у случају регресног факторинга и уступноца, као и истинитост и наплативост предмета факторинга те квалитет, вриједност и утрживост инструмената осигурања потраживања,

б) процес праћења потраживања у којем се током трајања изложености процјењује кредитна способност дужника и, у случају регресног факторинга, уступноца те групе повезаних лица с истима, као и истинитост и наплативост предмета факторинга, квалитет, вриједност и утрживост инструмената осигурања потраживања те уредност у измирењу обавеза према друштву за факторинг,

в) анализу портфеља откупљених потраживања која подразумијева континуирану анализу структуре и квалитета цјелокупног портфеља и укључује анализу концентрацијског ризика садржаног у портфељу и процјену будућих трендова структуре и квалитета портфеља,

г) поступање са проблематичним потраживањима који подразумијева дефинисање критеријума повећаног степена ризичности према којима ће се поједини факторинг посао сматрати проблематичним, те поступање са проблематичним потраживањима који треба да буду предмет посебног праћења због повећаног степена ризичности истих.

Члан 11.

(1) Друштво за факторинг може да донесе одговарајућа правила за идентификовање и мјерење концентрацијског ризика која минимално укључују:

а) идентификовање и мјерење концентрације која се односи на поједина лица и групе повезаних лица,

б) идентификовање и мјерење концентрације која се односи на скуп изложености које повезују заједнички фактори ризика, као што су исти привредни сектор, односно географско подручје, идентични послови,

в) идентификовање и мјерење концентрације која се односи на цијели портфељ друштва за факторинг.

(2) Друштво за факторинг може да донесе одговарајуће методологије за праћење и умањење концентрацијског ризика које најмање укључују:

а) активно управљање диверзификацијом портфеља откупљених потраживања,

б) одређивање лимита концентрације.

Члан 12.

(1) Друштво за факторинг дужно је да донесе одговарајућа правила за идентификовање, мјерење и управљање свим тржишним ризицима којима је у свом пословању изложено, а нарочито у дијелу:

а) валутног ризика,

б) ризика каматне стопе,

в) тржишног ризика ликвидности.

(2) Друштво за факторинг дужно је донијети одговарајућа правила за идентификовање и мјерење валутног ризика која минимално укључују:

а) идентификовање и мјерење неусклађености имовине и обавеза према изворима у појединим валутама, укључујући уговоре с валутном клаузулом,

б) идентификовање и мјерење неусклађености новчаних токова у страним валутама, укључујући уговоре с валутном клаузулом.

(3) Друштво за факторинг дужно је донијети одговарајућа правила за идентификовање и мјерење каматног ризика која минимално укључују:

а) идентификовање и мјерење промјене вриједности имовине и обавеза, односно финансијског положаја друштва с обзиром на промјене каматних стопа,

б) идентификовање и мјерење промјене новчаног тока друштва с обзиром на промјене каматних стопа.

(4) Друштво за факторинг дужно је донијети одговарајућа правила за идентификовање и мјерење тржишног ризика ликвидности која минимално укључују:

а) идентификовање и мјерење промјене финансијског положаја друштва с обзиром на могућност продаје имовине по тржишној цијени и у прихватљивом року,

б) идентификовање и мјерење промјене новчаног тока с обзиром на могућност продаје имовине по тржишној цијени и у прихватљивом року.

(5) Друштво за факторинг треба одредити адекватну стратегију и мјере управљања и ограничавања изложености поједином тржишном ризику.

Члан 13.

(1) Друштво за факторинг дужно је на одговарајући начин идентификовати, мјерити и управљати ризиком ликвидности који укључује ризик потешкоћа с којима се друштво за факторинг може сустрести у обезбјеђењу средстава за измиривање обавеза повезаних са финансијским инструментима те обезбјеђење средстава за остварење стратегије и пословних циљева друштва за факторинг.

(2) Друштво за факторинг дужно је да донесе одговарајућа правила за идентификовање и мјерење ризика ликвидности која укључују идентификовање и мјерење очекиваних и потенцијалних новчаних прилива и одлива, рочне усклађености имовине и обавеза те анализу извора.

(3) Друштво за факторинг треба одредити адекватну стратегију и мјере управљања и ограничавања изложености ризику ликвидности.

Члан 14.

(1) Друштво за факторинг дужно је за потребе управљања оперативним ризиком одредити начела утврђивања и класификовања догађаја оперативног ризика, односно извора оперативног ризика.

(2) Друштво за факторинг дужно је, у склопу управљања оперативним ризиком, нарочито обухватити пословне промјене, укључујући активности, процесе и системе, оперативни ризик који се јавља при управљању пројектима и издвојеним пословима те значајне ризике у постојећим активностима, процесима и системима.

(3) Друштво за факторинг дужно је у склопу утврђивања и мјерења, односно процјене оперативног ризика узети у обзир све релевантне унутрашње и вањске факторе те обухватити оперативни ризик, односно догађаје који су резултовали губицима, као и оперативни ризик којем је друштво за факторинг изложено али није резултовало губицима.

(4) Друштво за факторинг дужно је мјерити, односно процјенити изложеност утврђеном оперативном ризику, узимајући у обзир могућност, односно учесталост остваривања ризика као и потенцијални учинак на друштво за факторинг.

(5) Друштво за факторинг дужно је с циљем примјереног управљања оперативним ризиком, а у складу са законом, прописима донесеним на основу тог Закона и другим прописима нарочито осигурати:

а) примјерено управљање ризиком преваре,

б) примјерено управљање информационим системом и ризиком информационог система,

в) примјерено управљање ризицима повезаним са издвојеним пословима,

г) примјерено управљање ризиком усклађености и правним ризиком,

д) примјерено управљање континуитетом пословања,

ђ) успостављање примјереног система за спречавање прања новца и финансирања тероризма.

Члан 15.

(1) Друштво за факторинг дужно је дефинисати адекватну информациону подршку процесу управљања ризицима, који обезбјеђује свеобухватну, поуздану, благовремену и тачну обраду података, односно информациону основу за ефикасно управљање ризицима.

(2) Друштво за факторинг дужно је да примјењује и одржава адекватан информациони ток који омогућава ефикасно спровођење стратегије, политика, процедура и осталих интерних аката за управљање ризицима, који представљају интегрални дио информационог система друштва за факторинг.

Члан 16.

Друштво за факторинг дужно је да обезбједи редовну, адекватну и благовремену укљученост контролних функција у процесу управљања ризицима:

а) функцију управљања ризицима,

б) функцију усклађености са прописима и интерним актима, те процјене ризика усклађености којем је друштво за факторинг изложено или би могло бити изложено и

в) функцију интерне ревизије, у смислу независног и свеобухватног прегледа и процјене адекватности система управљања ризицима, укључујући и процјену адекватности и ефикасности осталих контролних функција у овом сегменту.

Члан 17.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 01-11-ЛП-172/21
12. марта 2021. године
Бања Лука

Предсједник
Комисије за хартије
од вриједности РС,
Огњен Михајловић, с.р.